Ч. 344 (13.889). Львів, субота 22. грудня 1934. Pocztowa optata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·— зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Вирок військової колеґії Найвищого Суду Союзу РСР у Києві

в справах про терористів-білогвардійців.

В числі 290. київських „Вістей" з 18. грудня ц. р. поміщений осьтакий комунікат:

13—15. грудня ц. р. виїзна сесія військової колеґії Найвищого Суду Союзу РСР під головуванням т. Ульріх В. В., у складі членів колеґії т. т. Ричкова Н. М. і Горячева А. Д. розглянули в м. Києві справи: 1) Крушельницького А. В. 2) Бачинського Ю. О., 3) Крушельницького І. А., 4) Крушельницького Т. А., 5) Сказинського Р. Ф., 6) Лебединець М. М., 7) Шевченка Р. І., 8) Карабут А. Ю., 9) Сидорова П. Й., 10) Мисика В. О., 11) Левицького В. І., 12) Скрипа-Козловської Г. І., 13) Косинки-Стрільця Г. М., 14) Фальківського Д. Н., 15) Оксамита М. Г., 16) Щербини О. Г., 17) Терещенка І. П., 18) Буревого К. С., 19) Ковальова Л. Б., 20) Гельмер-Дідушок П. Ф., 21) Влизька О. Ф., 22) Фіницького О. І., 23) Дмітрієва Є. К., 24) Богдановича А. А., 25) Бутузова П. І., 26) Бутузова І. М., 27) Пятницї В. В., 28)) Блаченка Я. П., 29) Ступіна Г. К., 30) Полевого Д. Й., 31) Хоптяр І. О., 32) Борецького П. М., 33) Лукіянова Л. І., 34) Проценка Г. М., 35) Півненка К. І., 36) Матьяша С. Я., 37) Ляшенка О. К. — по обвинуваченню в орґанізації підготовки терористичних актів проти працівників радянської влади.

Суд встановив, що більшість обвинувачених прибула в СРСР через Польщу, а частина — через Румунію, маючи завдання по вчиненю на території УСРР ряду терористичних актів.

При затриманні у більшости обвинувачених забрані револьвери і ручні ґранати.

Керуючись постановою президії ЦВК Союзу РСР з 1. грудня ц. р. й арт. 54—8 та 54—11 КК УСРР, виїзна сесія військової колеґії Найвищого Суду Союзу РСР присудила:

1. **Сказинського Романа Федоровича,**
2. **Крушельницького Івана Антоновича,**
3. **Крушельницького Тараса Антоновича,**
4. **Лебединця Михайла Мойсеєвича,**
5. **Шевченка Романа Ілліча,**
6. Карабут Анатолія Юрьєвича,
7. Сидорова Петра Йосиповича,
8. Косинку-Стрільця Григорія Михайловича,
9. Фальківського Дмитра Никоноровича,
10. Оксамита Михайла Гавриловича,
11. Щербину Олександра Гавриловича,
12. Терещенка Івана Петровича,
13. Буревого Константина Степановича,
14. Влизька Олексія Федоровича,
15. Дмітрієва Євгенія Кузьмича,
16. Богдановича Адама Адамовича,
17. Бутузова Порфірія Івановича,
18. Бутузова Івана Мойсеєвича,
19. Пятницю Володимира Васильовича,
20. Блаченка Якова Павловича,
21. Полевого Домініка Йосифовича,
22. Хоптяр Івана Онуфрієвича,
23. Борецького Петра Миколаєвича,
24. Лукіянова Леоніда Івановича,
25. Півненка Константина Івановича,
26. Проценка Гаврила Микитича,
27. Матьяша Сергія Яковлевича,
28. Ляшенка Олександра Корнійовича

РОЗСТРІЛЯТИ.

Майно всіх конфіскувати.

Вироки виконані.

Справи: Крушельницького Антона Володиславовича, Бачинського Юліяна Олександровича, Мисик Василя Олександровича, Левицького Вас. Івановича, Скрипи-Козловської Ганни Іванови, Ковальова Левка Борисовича, Гельмер-Дідушка Петра Федоровича, Фіницького Олександра Івановича і Ступіна Герберта Карловича — військова колеґія Найвищого Суду СРСР, зважаючи на те, що виявились нові обставини, — постановила направити на додаткове слідство. (ТАРС.)

Продовження морських переговорів за два або три місяці.

Промова мін. Саймона і Гіроти.

ЛЬОНДОН, 20. 12. ПАТ. Мін. Саймон виголосив учора в радіо промову про вступні морські переговори між В. Британією, Злученими Державами і Японією. Мін. Саймон заявив, що завдяки зусиллям британського уряду вдасться мабуть відновити морські переговори за два або три місяці. Міністр подав історію цих переговорів і згадав про користи вашинґтонського трактату, який обмежував збросння. Для вдержання миру необхідне порозуміння в справі морських справ тих великих держав, які мають спеціяльні інтереси на Далекому Сході. В інтересі миру ці великі держави повинні співпрацювати з усіми народами світу. В. Британія приняла зобовязання, з яких вона вивяжеться.

ТОКІО, 20. 12. ПАТ. Міністр закордонних справ Японії Гірота, згадуючи про виповідження вашинґтонського трактату заявив, що Японія домагається скасування панцирників і авіоматок (кораблів з летовищами для літаків). Японія годиться взяти участь у договорі, який ґарантував би мир. Колиж великі держави не признають рівноправности Японії в морських справах, тоді вона не піде на мініє уступки.

Мін. Нойрат про французько-німецькі взаємини.

БЕРЛІН, 20. 12. ПАТ. Німецьке Інформаційне Бюро оголосило інтервю міністра закордонних справ Німеччини Нойрата з кореспондентом „Мессаджеро". Мін. Нойрат заявив, що коли би кілька громад у басейні Сари голосувало за вдержання теперішнього стану і з цих громад створено би окрему державу з 1000 мешканців, тоді Ліга Націй віддала би лиху прислугу мирові. Така мала держава була би кістю незгоди між сусідніми державами. Другу частину інтервю міністр присвятив східному пактові, в якому змалював становище Німеччини до нього.

Вбивають масово представників большевицької влади.

МОСКВА, 20. 12. ПАТ. Большевицька преса пише, що в останніх днях виконано кілька терористичних актів проти представників влади. В Дагестані доконано нападу на цілу большевицьку податкову комісію. Прокуратор убитий, керманич фінансового районового відділу ранений. У селі Красвові виконано револьверовий атентат на голову сільської ради. До обох сіл вислано спеціяльні слідчі комісії.

З історичної перспективи.

(Ще з приводу лемківської Апостольської Адміністратури).

Львів, 20. грудня.

Передучора подали ми коротку телеграму ПАТ-а про іменування о. Василя Масцюха, пароха Горожанни Великої, апостольським адміністратором Лемківщини.

Пригадаємо, що вістка про Апостольську Адміністрацію для Лемківщини, себто створення з 9-ти деканатів перемиської Єпархії окремої церковної одиниці, заскочила наше громадянство при кінці лютого ц. р. Тоді це громадянство довідалося теж про призначення о. д-ра М. Нагорянського апостольським адміністратором. Безперечно, це не лиш заскочило українську прилюдну опінію, але й дуже її схвилювало. Дня 25. березня ц. р. надрукували ми в „Ділі" листа Апостольського Нунція у Варшаві, адресованого до Екск. Митрополита Андрія, з якого українське громадянство довідалося, що при створенні Апост. Адміністратури Апостольська Столиця „кермувалася виключно великим принципом, який є мотивом і ціллю всіх її ділань, а саме — „Salus animarum suprema lex esto". Ми довідалися теж з того листа, що під оглядом церковно-правним Адміністратура „лиш завішує на згаданій території юрисдикцію перемиського єпископа і таким чином перемиська Єпархія залишається під правним оглядом неподільна; ненарушена стає також єрархічна єдність Церковної Провінції".

В короткому часі о. Нагорянський зрезиґнував і, не зважаючи на натиск рішаючих церковних чинників, своєї резиґнації не відкликав. Заходи вийти з незручного положення тривали кілька місяців. За той час українські відповідальні чинники старалися переконати рішаючі церковні кола, що урухомлення лемківської Апостольської Адміністратури краще булоб відложити, якщо не можна її зовсім понехати. Ці старання, як бачимо, не покінчилися успішно.

Коли ми до цієї справи повертаємося ще раз, то вважаємо доцільним на цьому місці підкреслити, що не торкаємось ані релігійної ані літурґічно-обрядової сторінки концепції Апостольської Адміністратури. Нас обходять тут виключно ті національно-політичні моменти, які вона силою свого заіснування викликала. І тут наше засадниче становище, яке ми заняли до справи самої Адміністратури, незалежно від її персональної обсади, не змінилося. Це становище ми представили в статті „Обережно з експериментами!" з дня 1. березня ц. р. і сьогодні, не підважуючи в сумнів релігійних мотивів Апостольської Столиці, які лягли в основу створення лемківської Адміністратури, можемо наше становище повторити: виділення і підчинення безпосередньо Ватиканові частини української церковної території є потягненням — у наслідках — наскрізь політичним, хоч у мотивах створення воно мало неполітичні, релігійні цілі. А саме, воно стало потягненням, яке йде в розріз із національно-релігійними змаганнями української нації і тому є помилкове. Помилкою вважаємо — як і зосталою все українське громадянство

дяцтво — кожне таке потягнення церковної влади, зроблене для вірних українців, що входить у колізію з національними інтересами тих вірних. Не добре є, думаємо, створювати такі ситуації, де національні почування могли би входити з релігійними у конфлікт.

Як відомо, на Лемківщині перехрещуються три тенденції: 1) українська національно-політична стихія населення Лемківщини, яка по своїй природі прямує до того, щоби злитися під релігійним, культурним і господарським оглядом з рештою українського народу; 2) змагання польської державної політики — поглибити лемківський сепаратизм, отже не допустити туди українських національних організацій зпоза Лемківщини, а наслідком цього витворити якийсь національно-перехідний, окремішний тип лемка, що мав би бути підставою „лемковского людку", відірваного від українського пня, а не дочіпленого ще до польського. Цей тип врешті став би, на думку польських політичних практиків, пригожим елементом для дальшого, другого ступня — для польської національної асиміляції. Врешті: 3) намагання галицьких москвофілів, які стараються „відбитись" на Лемківщині і відзискати бодай частину втрачених усюди впливів. Таким робом лемківський сепаратизм є на руку і польській державній політиці і москвофілам, зате він іде в розріз з українськими національними змаганнями.

У світлі цих наших розважань всяка акція, яка може мати в своїх наслідках розбиття чи ослаблення звязку Лемківщини з рештою української національної території, йде проти природних змагань населення Лемківщини і всього українського народу. Окрема церковна одиниця ослаблює без найменшого сумніву церковно-організаційну та релігійно-обрядову суцільність Галицької Провінції і тимсамим іде по лінії тих спроб, які сьогодні цю суцільність — з національно-політичних мотивів — ослаблюють. Ось тому — хочби й усупереч первісним мотивам, а навіть волі Апостольської Столиці — це потягнення з лемківською Адміністратурою є потягненням — у наслідках — політичним, суперечним з природними тенденціями української нації. Тому також зрозумілий тріюмфальний голос Агенції „Всхуд", піднесений з нагоди утворення лемківської Адміністратури. Мовляв, „інтерес католицької церкви, бачений з найвищої точки контролі Апостольською Столицею та державний (польський — Ред.) зійшлися разом і тому концепцію іменувати апостольського адміністратора на Лемківщині мусять державні чинники повитати з найбільшим признанням". Тим прикріше було для українців-католиків почути, що до цього голосу приєднався й К. А. П. (Католіцка Агенція Пресова), яка стоїть у звязках з офіційними церковними польськими колами. Ця Агенція видала комунікат з дати 7. березня 1934., який має знамена інспірованого і є відповідю на нашу статтю з 1. березня ц. р. У тому комунікаті читаємо, що лемки, „як відомо, хотять, щоб їх уважати за людність окрему від українців, затримуючи назву русинів". Цей радісний хор „прихильників" лемківської Адміністратури не лиш підтверджує нашу тезу про політичність цього потягнення Апостольської Столиці, але й скріплює підозріння, якого досі ми прилюдно не виявляли. А саме підозріння, що кумами при народинах ідеї Апостольської Адміністратури були: віроісповідний департамент міністерства освіти, політичний департамент міністерства внутрішніх справ і національний відділ львівського воєвідства...

Сьогодні справа лемківської Адміністратури ускладнюється ще особою нового номіната. Залишаємо політичну фізіономію о. В. Масцюха на боці. Може бути, що поголоски про його москвофільські переконання перебільшені. Врешті не сумніваємося, що він найде стільки такту і матиме стільки розваги, що не буде ділати проти інтересів рідного народу і не стане знаряддям у руках посторонніх чинників, заінтересованих у Лемківщині. Його номінація ускладнена прилюдними запитами посла Гр. Тершаківця, піднесеними на його адресу. О. Д-р Масцюх з тих замітів прилюдно не очистився. Є для нас тайною, як він зумів з них очиститись перед тими чинниками, що рішали про його номінацію. Нам відомо теж, що пос. Тершаковець мав ще, крім піднесених прилюдно, інші заміти, які передав безпосередньо церковній владі. Тому іменування епископом людини, яка стоїть під такими поважними прилюдними закидами, без одночасного вияснення чи опрокинення тих закидів, уважаємо — делікатно висловлюючись — непотрібним утрудненням становища — хочби самого о. Масцюха.

Стільки вважали ми потрібним піднести в інтересі самої справи. Зберігаємо спокій і не будемо розогнювати пристрастей, свідомі тих (не наших) помилок, яких не хочемо розкривати, а яких куліси нам відомі. В теперішньому менті Лемківщину, подібно, як Холмщину й Підляша, вважає польська держава зиском із виграної війни. Апостольська Адміністратура, з москвофільською вивіскою чи без тої вивіски, є лиш конвенціональним оправданням для зреалізування цього зиску, подібно, як лиш оправданням політичного напору, а не релігійною потребою, було при кінці XIV. століття, отже після упадку Західно-Української Держави, покладення основ під римо-католицьку церковну організацію на західно-українських землях. Отже Апостольська Адміністратура попала у крутіж перехідної коньюнктури і не є оправдана історичною перспективою, тимбільше, що православний рух автоматично занепадає на терені Східної Галичини зі зростом української національної свідомости. Історична перспектива каже, що в часі, коли на сході заломилося православіє і тамті землі можна під релігійним оглядом назвати „r e s   n u l l i u s" — що в тому часі ослаблення українського народу і греко-католицької Церкви є невказане. А до такого ослаблення може довести саме нова лемківська Адміністратура.

Плян паневропейського пакту.

Прага, грудень 1934.

На міжнародньому овиді щораз яскравіше виступають два табори европейської політики — один із них на чолі з Францією, другий з Італією та подекуди Анґлією. Що такі два табори вже різко зарисувалися, а радше, що такі два напрямки сучасної европейської політики вже себе виразно виявили, це було видно вже подекуди в дебаті над югославянською жалобою проти Мадярщини за марсельський атентат, а вже зовсім недвозначно показалося це з вісток, які прийшли з Женеви до Анґлії про плян нового европейського пакту, що його автором є Мусоліні.

Новий плян Мусолінія має обіймати чотири головні точки:

1) Паневропейський договір про ненапад.

2) Дорадний міжнародній пакт.

3) Пакт, зложений з ріжних двосторонніх договорів.

4) Договір про господарську співпрацю европейських держав.

Які вигляди має цей плян?

Хоч італійський плян паневропейського пакту ще не зовсім сконкретизований і не поданий формально до відома поодиноким европейським державам, то всетаки вже з того, що про нього знаємо з европейської преси, можна сказати, що його головна ціль спаралізувати всі заходи щодо т. зв. Східнього Льокарна.

Само собою розуміється, що така концепція зустріне гострий спротив Франції і СССР — бодай так довго, як довго не вичерпається цілої програми східньо-европейського пакту, а далі сильний спротив Малої Антанти й балканського союзу. Літвінов зовсім виразно заявив представникові аґенції „ТАСС", що женевські протоколи, підписані заступниками Франції й СССР, зобовязують обі ці сторони не вести ніяких переговорів про якінебудь пакти, які мали би заступити східньо-европ. пакт і що ці протоколи мають бути наглядним доказом на те, що ніякі спроби не зможуть звести Францію і Совіти з раз визначеного шляху їхньої політики, яка веде до заключення Східнього Льокарна. Таке саме становище

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 22. ГРУДНЯ 1934.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 35

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

З титулу мого становища як референта і члена виділу їздив я в 1887 р. як делегат „Руської Бесіди" на ювилей Данила Млаки до Чернівець у товаристві Олександра Барвінського і тоді вперше бачив Чернівці. На бенкеті, влаштованім по святочнім вечорі в нашім театрі, що гостив тоді в Чернівцях, познайомився я з майже всіми визначнішими буковинськими земляками; на другий день гостили ми оба з Барвінським у домі д-ра Смаля-Стоцького, що був тоді безперечно душею чернівецької української громади і першим її діячем.

Крім цих проб моїх сил у публичнім житті, в журналістиці і товариствах, старався я не занедбувати також і фахового вишколення. Мене цікавила особливо вже від університетських часів політична економія і в тій ділянці я працював дуже радо. Думка моя була присвятитися спеціяльно економічним студіям і з часом евентуально габілітуватися. Та на це не було в мене засобів і я мусів дбати передовсім про працю задля хліба, отже працювати передовсім в адвокатурі. Автім відносини були такі, що вступивши раз на поле публичної праці, треба було розщибатися на ріжні сторони і не було змоги та спокою присвятитися в однім напрямі строгій науці. Та проте, працюючи в журналістиці, я з особливим замилуванням опрацьовував економічні теми, хоч ті мої праці не мали зовсім наукового характеру. В 1889 р. розпочали ми в трійку: я, д-р Кость Левицький і д-р Антін Горбачевський видавати першу правничу фахову ґазету в українській мові під заголовком „Правнича Часопись" у місячних випусках; в тій ґазеті обняв я економічний відділ і був співредактором „Пр. Час." так довго, як довго жив у Львові. Рівночасно написав я для „Просвіти" популярний підручник „Шкільна конкуренція", що його „Просвіта" й видала.

Загальний образ наших національних відносин, як у Львові, так і в краю представлявся під кінець 80-их рр. на кожний випадок краще, як у попереднім десятилітті. Великим поступом по стороні українців було вже те, що мали вже тепер свою пресу, своє політичне товариство, своїх послів у соймі. Тепер ставали вони вже дійсно головною руською партією, а москвофіли сходили на другий плян, хоч мали ще, особливо на провінції, багато в своїх руках. Та проте про тревалі організації не було ще тоді мови, а відносилося це до всіх ділянок публичного життя.

У Львові гуртувалася літературна і наукова праця коло „Просвіти" і нечисленних тоді літературно-наукових видавництв. Товариство ім. Шевченка не було ще тоді науковим та обмежувало свою діяльність виключно лиш на веденні друкарні. Воно перемінилося в наукове щойно в початках 90-их рр., а стало справді науковим з приходом проф. Грушевського.

В тих часах подибуємо на тій ділянці ледви кілька імен, передусім Івана Франка, роботу котрого спиняв остракізм, який пристосували до нього народовці; внаслідок того він працював у їх видавництвах час до часу, був з ними в безнастанних спорах і для уможливлення літературної екзистенції мусів заробляти по польських часописах. Дальше слід назвати Омеляна Огоновського в ділянці фільольогії, Коцовського, Калитовського, Целевича, Грабовича і Масляка (цих двох, як авторів слабеньких поезій) і Цеглинського (драматична література). Строго наукову діяльність проявляв д-р Олександер Огоновський на полі цивільного права, одначе писав свої праці по німецьки і друкував у Ляйпціґу. Праці ті, як „Oesterreichische Ehegüterrecht", мають високу наукову стійність і цитовані є в найзнаменитших творах з цивільного права. Д-р Олександер Огоновський помер дуже вчасно, бо в 1891 р. в 42-ому році життя, та він найшов достойного наслідника на катедрі і в науці в особі д-ра Станислава Дністрянського.

(Далі буде).

вала і Чехословаччина, прилучаючись до цього женевського протоколу. Крім цього женевський кореспондент „Лідових Новін", звичайно дуже добре поінформований про головні напрямні закордонної політики Чехословаччини, аналізуючи італійський плян паневропейського пакту пише: „Мала Антанта в цілому цьому поділі европейських сил на два табори стоїть безумовно на боці Франції. Для Чехословаччини, яка хоче приступити до східньо-европейського пакту, без огляду на сильний спротив Польщі, не мають ніякого більшого значіння пляни, побудовані на таких широких основах, що для зреалізування цих плянів потрібні булиб цілі роки тяжких переговорів. Чехословаччина є за вужчими, більш конкретними плянами й концепціями, які лекше і певніше забезпечилиб тривання миру в Европі.

Є ще один рішаючий чинник в реалізуванні цього далекосяглого італійського пляну. Це Англія. Думки щодо її становища покищо поділені. Одні гадають, що Англія стане на боці паневропейського пакту, щоб тим не допустити до надто великого і тісного зближення між Францією й СССР. Другі думають навпаки: Англія буде далі підтримувати плян Східного „Льокарна", бо саме в той спосіб вона зможе паралізувати це надто тісне французько-совітське зближення, до якого пре Францію й СССР ніщо інше, як лише сильний спротив Польщі і Німеччини.

З усього того бачимо, що нині ще надто швидко говорити щось більш певного про те, як розвинеться дальше европейська міжнародня ситуація у звязку з італійським пляном.

Покищо ясним є вже одно, а саме, що зачнеться нова „виміна думок" між Францією, Англією, Італією, Німеччиною, Польщею та СССР і т. д. і т. д., що будемо знову свідками великого диплоиатичного двобою, який буде ще одним доказом на те, що — найти дійсний вихід з теперішньої політичної ситуації в Европі і привести її до повної рівноваги дуже й дуже важко, як довго не прийдуть до повного голосу всі політичні сили нашого континенту досі того голосу позбавлені.

М—н.

Складні шляхи пресової інформації про Совіти.

КІРОВ, АТЕНТАТ НА НЬОГО І НАСЛІДКИ АТЕНТАТУ В ОСВІТЛЕННІ П. ОТМАРА.

(Кореспонденція з Варшави.)

Варшава, 17. XII. 1934.

Вбивство Кірова, що викликало таке сильне зражіння в політичному світі, знайшло також чималий відгомін і в польській пресі. Присяжним референтом совітського устрою в проурядовій частині польської преси є, як відомо, московський кореспондент ПАТ-а і „Ґазети Польскої" Отмар. Його статті в „Ґазеті Польскій", а також телеграфічні повідомлення поширювані за допомогою ПАТ-а в цілій польській пресі, завжди були прихильні для совітського режіму.

Так і в цьому випадку п. Отмар в довгій кореспонденції з Москви, надрукованій у „Ґазеті Польскій" з 8. XII., доказував, що атентат на Кірова викликав щирий жаль у широких верствах населення Ленінграду і Москви і що маніфестації обурення та співчуття зовсім не були політично зарежисеровані. Отмар характеризував Кірова як людину надзвичайно позитивну та як великого прихильника польсько-совітського зближення.

Сам атентат, як каже Отмар, здається, не мав політичного підложа. Вихвалюючи особисті прикмети Кірова, Отмар вкінці зазначив, що не можна навіть говорити тепер про якийнебудь фермент у комуністичній партії, який міг би змінити розподіл політичних сил СССР.

Поза цією кореспонденцією надійшла з Москви депеша ПАТ-а, автором якої є також п. Отмар. Ця депеша дементує теж в категоричний спосіб всякі поголоски про те, ніби то в цілому СССР є якийсь фермент і неспокій. Навпаки депеша стверджує, що на теренах Совітського Союзу панує цілковитий спокій. Оптимістичний тон цих тверджень про ситуацію в СССР по атентаті на Кірова був посунений так далеко, що часом здавалося, читаючи повідомлення ПАТ-а, ніби ПАТ є побратимчою установою московського ТАСС-а.

Якже зареагувала московська преса на ці такі большевикам потрібні та корисні для совітської пропаганди виступи п. Отмара?

Ось тут саме й починається те найцікавіше і найпікантніше. Московські „Известия" і „Правда", цитуючи повідомлення ПАТ-а, що в СССР панує цілковитий спокій, надають цьому такі заголовки: „бьют отбой", „отступают". Отже іронічні заголовки й уваги під адресою польської проурядової преси та офіційного ПАТ-а...

„Ґазета Польска" з цього приводу образилась і 15. грудня, цитуючи іронічні уваги московської преси, називає їх „вибриками" і закидає керманичам московської преси, що вони забули про звичайну ввічливість.

Але в ційже замітці „Ґазети Польскої" є місце, яке не може не викликати щонайменш здивовання. **„Здається нам — пише „Ґазета Польска" — що це не дуже то подібне до европейських метод, коли хто попросить кого щось зробити, а по виконанні цього, візьме та й вилає".**

З цієї недискреції „Ґазети Польскої" виходить, що п. Отмара в Москві „попросили" спростувати поголоски про фермент і неспокій у СССР, що п. Отмар в повній мірі і виконав навіть двома дорогами і як кореспондент „Ґазети Польскої" і як кореспондент ПАТ-а.

Але за те виконання совітського бажання польська преса дістала відповідну „подяку", а що ця „подяка" була лайкою, то „Ґазета Польска" і пише про „вибрики" з дражкістю та дивується, яка мало подібна до европейської така метода поступовання Москви.

Є це в усякому разі цікава справа на тлі атентату в Ленінграді. Вона кидає правдиве світло на вартість інформацій п. Отмара і ПАТ-а, бож напевно не один раз „просили" в Москві п. Отмара дати таке або інше освітлення подій у СССР.

Одначе до бочки меду п. Отмара вкинув ложку дьогтю „Ілюстровани Курер Цодзєнни", який оголосив про Кірова не дуже то добрі інформації. Вони цілком заперечують ті ідеальні риси Кірова, про які писав п. Отмар у „Ґазеті Польскій". Автором цих інформацій є колишній польський консуль у Тифлісі Маєвський, що ще перед революцією мешкав на Кавказі, де мав з Кіровим неприємний інцидент.

Кіров був тоді співробітником владикавкаської газети „Казбек" (очевидячки не комуністичної, а архибуржуазної). Деякий час у тій газеті Кіров систематично атакував Маєвського, що був тоді власником фірми меблів. Згодом Кіров звернувся до Маєвського з домаганням, щоби той дав йому безплатно меблі для цілого помешкання і що тоді, мовляв, припиниться і неприємна для Маєвського кампанія в ґазеті.

Маєвський звернувся був до свого адвоката, щоби той ужив відповідних судових кроків проти Кірова, але адвокат порадив подарувати Кірову меблі і тим зліквідувати неприємну для Маєвського пресову кампанію. Маєвський так і зробив. За кілька років Маєвський був призначений до Тифліса польським консулем і там знову зустрівся з Кіровим, тодішнім совітським послом у Грузії. Маєвський звернувся тоді до Кірова з проханням заплатити за меблі, але Кіров не заплатив.

Пізніше Маєвський звертався до Кірова, що вже перебував у Ленінграді, подаючи йому рахунок на меблі, звертався і через варшавську совітську амбасаду. Не треба доказувати, що Кіров і тоді не заплатив.

Таким чином інформації, оголошені в „Ілюстрованому Курері Цодзєнному" дуже і дуже розходяться з тим ідеалістичним образом Кірова, який намалював п. Отмар.

М. Сосн—

Зі сойму.

СПРАВА ВСЕСВІТНЬОГО ЗІЗДУ ПОЛЯКІВ І БЕРЕЗИ КАРТУСЬКОЇ.

Варшава, 19. XII. 1934.

Останнє передсвяточне засідання сойму, й саме засідання вчорашнього дня заповідалось цілком інакше, а цілком інакше скінчилось. Всі були переконані, що засідання буде тривати неповна дві години. На порядку нарад були вправді наглі внески і то один між ними в справі Берези Картуської, але всі знали, що при наглому внеску внескодавцям з ППС буде вільно говорити лише 5 мінут. І тому всі думали, що інші „менше важні" справи теж пройдуть скоренько.

Тими менше важними справами була „солодка" точка, а саме новий податок від цукру та додаткові кредити для уряду між якими був кредит у висоті 300.000 на покриття коштів, звязаних з цьогорічним великим зїздом у Варшаві поляків з заграниці. Справа податку не забрала більше часу як сподівались і його голосами ББ ухвалено. Цукор нібито й потанів, але тепер приходить новий податок і можна з певністю ствердити, що найдуться нові причини для його подорожіння. Несподівано дуже багато часу забрали кредити для вище згаданого зїзду.

Польський уряд уже від довшого часу уважав за свій обовязок зорганізувати всіх поляків, що живуть поза межами Польщі, а живе їх поза Польщею 8 міл. Потравневий уряд розуміє дуже добре значіння зорганізованої еміграції і її впливи серед чужих народів на відношення до Польщі. Тому в 1929 р. зорганізував у Варшаві перший зїзд, який не був такий імпозантний як цьогорічний. На цей зїзд приїхало до Варшави 12.000 поляків із цілого світу, а головно з Америки — зі Зединених Держав. Через останні літа відвідували польську еміграцію найвизначніші діячі теперішнього режіму як цивільні так і військові. Їздив ген. Ґурецький, ген. Дрешер, маршал сенату Рачкевич та інші. Так зорганізований всесвітній зїзд поляків у Варшаві мав їм показати силу відродженої Польщі, а ще більше доказати, що теперішній уряд має за собою піддержку цілого польського громадянства.

Та не так сталося, як бажалося. Виявила це дискусія в соймі, в якій взяли участь усі польські опозиційні партії. З дискусії вийшло, що поляки з заграниці дуже скоро зорієнтувалися в дійсности, мимо того, що пороблено всі заходи і старання, щоби про дійсність довідалися якнайменше. У соймі відчитано інструкції, які були дані впорядчикам зїзду на те, як вони мали поводитися зі своїми земляками з заграниці, щоби все було „в порядку". Одначе найбільша несподіванка сталася на зїзді в моменті, коли мала бути проголошена спільна декларація всесвітнього зїзду поляків. Делегати американських поляків, себто найчисленнішої еміграції, яка начислює 4 міліони, відмовилися підписати цю декларацію, а тим самим вступити до всесвітнього союзу поляків. Свою відмову, як сказано, у соймі мотивували тим, **що не можуть цього зробити тому, бо вони є громадянами Америки,** а зміст цієї заяви не позволяє їм щоби були на цій заяві їх підписи. Не помогли ніякі переконування, ані гострі прикази. Отже скінчилось розбиттям на таку широку скалю задуманої організації. Цей факт був великим ударом для організаторів цього зїзду. Вони привязували до нього велику вагу і сподівалися через нього здобути безоглядний вплив на цілу польську організацію.

Коли би покликані чинники були знали, що ця справа викличе в соймі таку велику дискусію і відкриє куліси організації цілого зїзду, то напевно були би не приходили перед сойм з домаганням додаткових кредитів на ту ціль, а були би найшли покриття так само, як находять і на інші справи без окремої ухвали сойму.

Комуніст Дімітров дістав село.

Потверджується вістка, подана закордонною пресою, що Сталін приняв болгарського комуніста Дімітрова, відомого з процесу за підпал німецького райхстаґу, до нової большевицької феодальної шляхти. За його заслуги для „світової революції" дали йому в досмертне вживання ціле село з земельними добрами.

Теодора зі Савчинських Стефанович

вдова по судовім раднику

померла дня 20-го грудня 1934 по довгій і тяжкій хоробі в 67-ім р. життя.

На похорони, що відбудуться в суботу 22-го грудня в год. 14. з дому жалоби при вул. Чарнецького ч. 26. на Личаківський цвинтар, запрошують всіх кревних і знайомих.

ДІТИ І ВНУК

На піднесені заміти польської опозиції, старався відповісти один посол із ББ. Одначе ця відповідь вийшла дуже мляво. Він у більшости підтверджував виводи опозиції. Коли слухалося тієї дискусії, як то всі в один голос говорили, що треба конечно займатися польськими меншинами за кордонами Польщі, то приходило на думку питання, чому так інакше говорять ті самі панове про т. зв. меншини Польщі, про їх права та обовязки. Ця дискусія була дійсно повчаюча і напевно треба буде її нераз тим панам пригадати.

Дальші точки соймових нарад пішли скорим темпом. Ще тільки точка про Березу Картуську зробила на всіх велике враження. В короткій, бо 5-мінутовій промові, пос. Чапінський виказував незгідне з законом і конституцією створення цього табору, та зажадав покликання до відповідальности тих, що його створили і тих, що ним тепер кермують. Відповідальні за Березу чинники, а з ними і всі посли приняли ці виводи гробовою мовчанкою. За наглістю внеску зявилися лише всі опозиційні партії сойму. І тому справа Берези Картуської перестала бути наглою та пішла як звичайна справа до комісії. Тепер питання, чи комісія буде мати „час" її розглянути і прийти з нею перед сойм. Знаючи дотеперішні практики можна в цьому сумніватися.

Так закінчив сойм свої передсвяточні праці.

З. П.

Італійський плуг і меч.

При посвяченні нової італійської провінції Літорії на змеліорованих понтійських багнах Мусоліні виголосив промову, в якій заявив, що хоча доконано велитенського діла, завдяки якому там, де тому три роки простягалися непрохідні багна, сьогодні біліються будівлі Літорії, то всетаки залишилось ще багато роботи і решта багон вимагає ще девять літ праці. Щоби це діло довершити, сказав Мусоліні, нація мусить бути дуже сильна мілітарно, бо коли плуг оре скибу, охоронює її меч.

За розбудову українського приватного шкільництва.*)

Зовсім несподівано виступив п. І. Стронський у ч. 328 „Діла" з 6. грудня ц. р. з особистим проектом „обеднання", себто ліквідації двох шкіл Р. Ш. у Львові, наводячи аргументи грошевої натури. Редакція, поміщуючи ту статтю, завважила у своїй замітці зовсім слушно, що це не вистарчає, бо бо **„ш. автор залишив на боці всі інші аргументи..."** і тому для висвітлення справи обіцяла дискутантам дати місце на сторінках „Діла". Користаючи з того, хочу звернути увагу на ті „інші аргументи", що викликали потребу творення й удержування українського приватного шкільництва, отже мають для нас основне значіння, та критично розглянути проект п. І. Стронського.

УКРАЇНСЬКІ ПРИВАТНІ ШКОЛИ ПЕРЕД ВІЙНОЮ.

Довгі літа перед війною боролися провідники українського народу за українське державне шкільництво в Галичині, а коли „не йшло", то радили собі так, що при чужих школах, а де були свої, то й при своїх, закладали бурси. Не мали ще тоді відваги засновувати й удержувати власними засобами українські приватні школи, бо боялися, що нарід не видержить такого великого постійного тягару. Одначе коли всі спроби переломити нехіть пануючої тоді в Галичині олігархії до українського шкільництва завели, а боротьба за поодинокі українські школи тривала роками й коштувала непомірні жертви на інших ділянках, тоді зроблено несміливу спробу з українськими приватними школами. І тут показалося наглядно, як провідники не доцінювали свого власного народу. Бо нарід з захопленням підтримав свої власні рідні школи, заповнив їх своїми дітьми й на удержання їх не жалував гроша.

ЗНАЧІННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРИВАТНИХ ШКІЛ ПО ВІЙНІ.

Коли вже перед війною справа українського приватного шкільництва була актуальна, то після війни ця справа стала просто питанням життя і смерти нації, особливож тепер, коли з передвоєнних 2600 українських принародних шкіл у Галичині залишилось заледви 123 державних шкіл з українською мовою навчання, дарма — до того нераз з учителем неукраїнської народности.

Важко покутуємо тепер за те, що привязані до села, ми за пізно і за мало звертали увагу на Львів та інші міста. Якщо ми завчасу зрозумілиб були як слід вагу міст в емансипаційних змаганнях нації і — не оглядаючись на нікого й на ніщо — своєчасно булиб по містах позакладали свої приватні школи і стягнули до них всю українську дітвору, то й характер Львова та інших міст був би інший, як нині. Бож школа має не тільки непереможний вплив на шкільну дітвору, але посередньо також на її родичів та на ціле окруження.

Кожна українська школа, особливож у серці Галицької Землі, у Львові — це неоцінена виховна й освітня станиця для цілих поколінь, це тверда позиція у боротьбі за український характер міста. Їх не забагато, але навпаки — рішуче за мало.

ФРЕКВЕНЦІЯ ШКІЛ Р. Ш. У ЛЬВОВІ.

Фреквенція істнуючих всенародніх шкіл Р. Ш. у Львові є загалом дуже добра. Всі кляси переважно вщерть заповнені (деякі поділені) і лиш кілька кляс на цілий Львів моглиб помістити ще трохи дітей. Та причиною того не є недостача української дітвори у Львові. Українські діти є, але чимало з них ходить до неукраїнських шкіл, і то не тільки діти з мішаних подруж та з сірої маси національно несвідомих низів, але — на превеликий жаль! — бувають такі випадки і між нашою інтелігенцією. А п. І. Стронський замісць того, щоби дати раду, як ті розгублені українські діти стягнути до української школи, — користає з хвилевої обнижки фреквенції і радить... ліквідувати школу!

Та, наводячи числа дітей у поодиноких клясах чотирьох шкіл Р. Ш. ім. Шевченка й Грінченка, не бере п. І. Стронський під увагу величини кляс і того факту, що вже тепер у кожній названій школі перші і другі кляси вчить тільки одна учительська сила. Таким чином у І. і ІІ. клясі хлопячої школи ім. Шевченка є: 17+28=45 учнів, у дівочій школі ім. Шевченка: 35+19=54 учениць; у хлопячій школі ім. Грінченка: 24 + 20 = 44 учнів, у дівочій школі ім. Грінченка: 28+20=48 учениць. Отже щодо теперішнього числа дітей, то кляси примірної величини і при коедукації не припадалоб більше дітей на одну учительську силу. До тогож розміри кляс тих шкіл загалом невеликі. Тільки деякі кляси можуть помістити поверх 40 дітей, інші містять заледви 20—30 і з цим треба рахуватися. Значить — зроблено все, щоб якнайбільше господарно використати всі чотири школи, а коли до того вернуться ті „блудні сини", що тиняються ще по чужих школах, і взагалі зросте число дітей (а до того постійно йде!), то треба буде поважно подумати над прибудівкою або взагалі над будовою нових шкіл, очевидно — вже з більшими кімнатами.

ПІД ЧУЖОЮ ГІПНОЗОЮ.

А тепер мушу торкнутись дуже цікавого психольоґічного моменту у наших незавидних відносинах. Нераз нарікаємо на такі чи інші зарядження влади, називаємо їх недоцільними, ба, навіть шкідливими або кривдячими, але коли прийдемо в анальоґічне положення, то безкритично наслідуємо такіж зарядження, ба, навіть покликуємось на державу... Перед цією психозою не зумів устеретгися й п. І. Стронський. Він пише:

„Наша Рідна Школа не повинна дозволити собі на те, на що не може собі дозволити державний скарб..."

В чому річ? — Держава піднесла число дітей до 56 та 65 на одного вчителя, — отже анальоґічно піднести би число дітей і по школах Р. Ш. Та п. І. Стронський не сказав усього. Держава тільки теоретично вставила такі цифри, а фактично вони значно вищі. Причина проста і ясна: уряд потребує багато гроша на засоби оборони держави і тому на школи не стає.

По обчисленням Станислава Ромера („Іле видає Польска на осьвятен?") щороку прибуває 200.000 дітей. На будову нових 60.924 кляс треба би 4 міліярди зол., а на вчительські платні кожного року по 20.000.000 зол. більше. Очевидно — Польщу не стати на ті видатки. „Якщо хто радить, щоб урвати від війська і дати на школи, то такі ради — каже п. С. Ромер — не є ані мудрі, ані практичні і ніякий уряд не підіймиться їх виконання".

Вслід за тим державний шкільний буджет замісць рости в міру зросту числа дітей, корчиться з року на рік. В 1929. р. шкільний буджет був поверх 460 міліонів (точно: 462,688.052 зол.), у 1932. р. вже тільки 324 міліонів, у 1933/34 всього 320 міліонів, а на 1934/35 р. преліміную́ть 311 міліонів, у тому на народне шкільництво всього 195 міліонів, себто 35 міліонів менше, як у 1933.

*) З приводу статті п. І. Стронського: „За обеднання двох шкіл РШ. („Діло", ч. 328 з 6. XII. 1934).

З української преси.

„Нова Зоря" про нараду з дня 10. грудня 1934 р.

У „Ділі" з 17. грудня ц. р. ми писали: „В понеділок 10. ц. м. відбулася у Львові нарада, на якій устійнено спільний фронт таких органів: „Перемога" і „Батьківщина", „Нова Зоря", „Український Бескид" і „Хліборобський Шлях". Завданням цієї конференції було обговорити й намітити спільну акцію, звернену проти УНДО. Безпосередній вислід наради: спільний фронт згаданих часописів проти УНДО і його пресових органів".

Ред. Паліїв прислав нам на основі § 19. пресового закону спростування, яким заперечив свою участь у тій конференції. Ми це спростування льояльно опублікували, не зважаючи на те, що ми зовсім не твердили, що ред. Паліїв брав особисто участь у тій конференції. Він не потребував у ній брати участи, бо на тій конференції рішали без нього про спільний фронт т. зв. католицької преси проти УНДО, або іншими словами рішали вести ту саму акцію проти УНДО, яку вже давно веде ред. Паліїв.

Повне підтвердження вгорі наведеної нашої інформації находимо у передовій статті „Нової Зорі" з дати: Львів, 20. грудня 1934. Стаття має назву „З внутрішніх справ. — Про нараду редакцій 4 консервативних органів нашої преси". У тій статті вичитуємо, що 10. грудня ц. р. відбулася нарада чотирьох редакцій, а саме „Нової Зорі", „Правди", „Хліборобського Шляху" й „Українського Бескида" при участи 12-ти співробітників названих газет. „На дневнім порядку — читаємо там дослівно — була головно справа устійнення їх політичної тактики супроти деяких появ внутрі української політики, викликаних очевидно зовні. І так наперед обговорювано справу нападів на гетьманський рух, до котрих ужито шпальт „Польско-Українського Бюлетину" і „Діла" та двох окремих брошур..."

Над чим-же ще радила ця конференція? Про те читаємо у тій самій статті дослівно таке: „Дальше застановлялися вібрані над ріжними конкретними доказами розкладу УНДА і над тим, що робити, коли в часі виборів прийшлоб до боротьби напр. між кандидатами УНДА і Фронту Національної Єдности, а консервативне угрупування ще не моглоб або не хотілоб виставляти своїх кандидатів... Д-р Назарук стояв на становищі, що вправді Паліїв в останніх двох роках дуже змінився у своїх публичних виступах, та все ще його світогляду не можна вважати устійненим і тому не можна його вважати таким діячем, який уже не зробить ніякої несподіванки, себто устаткованим. Чи Паліїв взагалі дійде до такого стану, в якім можна булоб говорити про серіозне наближення до нас, не знати... Отже з того ясно, що справа коаліції з ґрупою Паліїва щонайменше взагалі недозріла до вирішування. Та з другої сторони... якби Паліїв виставив при найближчих виборах своїх кандидатів і якби ми їх підперли, то УНДО булоб порядно побите".

Отже на нараді 10. грудня таки радили про спільний фронт з Паліївом, а навіть про евентуальну підтримку Фронту Національної Єдности при найближчих соймових виборах проти УНДО. Про те не тільки на нараді говорили, але про те чорне на білому написав у „Новій Зорі" не хто інший тільки Осип Назарук, фактичний вдохновитель і провідник цілого того скоропадківського гуртка.

Уже віддавна найкращою мрією та найщирішим побажанням Назарука і його союзників є те, щоби „УНДО було порядно побите" при виборах. Щоби здійснити цю мрію Назарук і К-о готові увійти в спілку ще Бог зна з ким, а не тільки з Паліївом.

р. Отже маємо такий парадокс, що в тому часі, коли число дітей у Польщі зросло більше як на 20 прц. видатки на освіту змаліли на 40 прц.!

Внаслідок того по вселюдних школах першого і другого ступня припадає фактично на одного учителя 100—150, а то й більше дітей. Наглядні приклади по місцевостям можна навести на підставі останнього міністеріяльного шематизму шкіл за 1930/31 рік. Від того часу нині відносини багато погіршали.

Очевидно, того роду шкільних відносин не можна назвати нормальними, ані на них взорувати ся. В Чехословаччині припадає на одного вчителя 45 дітей, у Німеччині 40, у Бельгії 35, у скандинавських державах 30, ба навіть у Румунії не більше, як 47 дітей! Якщо більше, то кляси ділять.

НОРМАЛЬНИЙ ТИП КЛЯСИ.

Воно ясно, що при нормальних відносинах на 1 вчителя не повинно би припадати більше, як 30—40 дітей. Чому? — Принято, що в сучасній педагогії 1 година науки триває 45 мінут. З того яких 5 мінут на занотування неприявних, на переглянення домашніх вправ, на упімнення, загальні поучення то-що, а чейже що-найменше повинен учитель мати бодай 1 до 2 мінути часу заняти ся індивідуально дитиною. Як кляси переповнені, як на 1 вчителя припадає 60 або й більше дітей, тоді це не школа, але „хайдер". Знаю це з власного досвіду, бо в 1900-их роках деякі кляси в академічній гімназії мали поверх 60 дітей, а це дуже некорисно відбивалось на науці й вихованні. В середніх школах держава обмежила нині число учнів одної кляси до 40, але щодо народніх шкіл, то — видко „що інше". Та я спитаю: чи вчити напр. в першій клясі дитину читати, писати, рахувати і т. д. можна шаблоново, не провіряючи її індивідуально? Ні, це неможливе! Навпаки: я сказав би, що в нар. школі треба навіть більше звертати увагу на індивідуальне навчання, ніж у середній школі, куди приходить молодь розмірно більше розвинена і краще дібрана, бо після вступних іспитів (отже слабша відпадає)

(Докінчення буде.)

Микола Ластовецький.

Німецькі творчі сили в розвитку Польщі.

II.

Характер часописної статті не позволяє мені обговорити докладно зміст праці д-ра Ліка в тому обмежуся до тих питань, що цікавлять українського читача. Яка користь з того, що український читач довідається про німецькі творчі сили в розвитку Польщі? Це справа німецько-польських взаємин, яку нас, українців, не обходить — подумає дехто, глянувши на наголовок праці. Тимчасом у цій праці багато місця присвячено таким питанням, якими в першу чергу повинні цікавитися українці.

Те, що сьогодні наша колишня національна територія над Вислоком є спольщена, наші міста, головнож Львів, мають польський характер, зміцнення польського елементу на Холмщині, — те все завдячують поляки приливові численних німецьких поселенців, що згодом спольщилися (с. 98, 220, 372, 439—440). Вже польські історики на основі імен і призвищ осіб та назв місцевостей у документах виказували, що навіть серед польської шляхти, яка прибула після опанування Польщею галицької держави, була перевага непольського елементу, головно німецького, що опанував усі галицькі міста (с. 108—112). Лік подає реєстри призвищ і назв німецького походження; правда, часом може пересборщує, як ось для прикладу призвище „Козар" виводить від німецького „Koser" (с. 137)

Також католицьке духовенство для пропаганди католицизму на Україні-Руси було німецького походження, що вже виказували Абрагам, Домбковський, Фіялек та інші. Німецьку жертвенність на католицькі святині у Львові вихвалює польський літописець Львова в XVII. ст. В. Зіморович (с. 122—125). Після обговорення ролі німецького елементу в ширенні та зміцнюванні католицтва на Україні коротко згадує Лік про берестейську унію 1596 р. Тут незручно висловлюється автор про унію як викликану зовнішніми силами проти волі руського народу (с. 126.). Хоча й була унійна пропаганда зовні, започаткована в XVI. ст. Венедиктом Гербестом, що — на думку автора — був німецького походження (Гербст), то все таки православних владик, що підняли з кінцем XVI. ст. справу церковної єдности, ніхто до унії не змушував; спонукали їх до того нестерпні обставини, серед яких знайдися руська (українсько-білоруська) православна церква, почасти внаслідок прикрих для владик зарядженъ царгородського патріярха.

Один з цікавіших фактів, наведених автором, є той, що „герой з-під Грунвальду" Зиндрам з Машковиць був німецького походження; зновуж з приводу грунвальдської перемоги король Ягайло оснував у Люблині монастир з церквою св. Бригіди, в якому поселилися німецькі черці й черниці, очевидно задля браку польських (с. 64—65).

„Найбільші гордощі Польщі перед світом" — різьбар Вит Ствош (з німецького Stoss) і вчений Микола Коперник були німці (с. 159—162), а далі в новіших часах німецького походження „батько польського міщанства" Іван Декерт, історик Йоахим Лелевель (прізвище його батька Карла писалося ось так: Loelhoeffel), поет Вікентій Поль (Pohl), геройський диктатор січневого повстання Ромуальд Траугут (с. 367), вчені: брати Бандтке, Лінде, Йохер, Естрайхер, Гельцель, Шмітт, Ліске, Бальцер, Фінкель, Кольберг, Гльогер і багато-багато інших (с. 377—412).

Для українців варт знати, що один з українських пограничних старостів, які почали організувати козаків для оборони краю перед татарами, відомий Претвич, був з походження німець (Bernhard von Prittwitz) (с. 242—3). За Грушевським згадує Лік також і відомого архимандрита Печерської Лаври в XVII. ст. Іннокентія Гізеля, що походив з пруської кальвінської родини. Але авторові невідома розвідка д-ра І. Лоського (Українські студенти в Ростоку й Кілю, Записки ЧСВВ, IV, 326—9), який подає, що в січні 1635 р. вписався на студії у ростоцькому університеті Олександер Гізель — русин із Києва. Врешті слід відмітити згадку д-ра Ліка про те, що Почаївську Лавру будував у 1771—1792 рр. Ґоттфрід Гофман з Бреслява; помічниками йому в будові були також німці (с. 317).

Автор розглядає культурні подвиги німців на українських землях, що належали до Польщі (с. 162—173) та спольщення німецьких поселенців на них і через те зміцнення польського елементу (с. 176—181). Видвигає, що після розгрому Богданом Хмельницьким польських військ німецькі міщани обороняли Львів і зложили значну суму вимаганого гетьманом окупу. Таксамо заслужилися німці при обороні Перемишля й Замостя перед козаками в 1648 р. та в боях під Збаражем, Зборовом і Лоєвом у 1649 р. (с. 248—250). При тому признає, що бранденбурсько-пруська держава завдячувала свій розріст у XVII. ст. в значній мірі козацькому шарпанню Польщі зі сходу (с. 237—240).

В часі занепаду польських провідних верств у XVIII. ст. уважає Лік німців одиноким елементом поступу в Польщі (с. 296—323). Німці причинилися до розвитку польського промислу в XIX. ст. (с. 331—362), при чому автор вказує на німецький характер польських промислових міст, між іншими у першу чергу Лодзі (с. 361). Видвигає участь німецького елементу в творенні польської новочасної інтелігенції та міщанства (с. 367—376), при чому подає реєстр німецьких призвищ у польських міщан (с. 372—4). Також подає реєстр німецьких матерей славних поляків (с. 376). Окремий розділ присвячує автор німецькій співтворчости в польському культурному русі XIX. ст. (с. 377—412). Відтак обговорює автор селянське поселення німців у Польщі, Галичині і північно-західних українських землях у XIX. ст. (с. 413—442). При цій нагоді слід відмітити, що автор усе зазначує, коли обговорює німецьку кольонізацію на українській національній території (с. 300, 414—424, 439—442).

Автор простудіював крім польської також багато української історичної літератури й добре визнається в наших відносинах до наших сусідів. Дві тільки помилки зробив автор під впливом лектури праць українських учених, написаних у російській мові, а саме подав відомого

Заворушення з приводу мурина.

СЕЛБИВІЛ (стейт Тенесі). ПАТ. Юрба старалася вдерти до будинку суду, де відбувалася розправа проти мурина, обвинуваченого в тому, що зачепив 14-літню білу дівчину. Не допустила юрби нац. ґвардія, яка її розігнала. Було кілька ранених. Юрба намагалася злінчувати мурина у вязниці. Поліція вдаремнила це слізними бомбами. Підчас стрілянини вбили одну особу, дві тяжко ранили. Ранений теж брат тої дівчини. Опісля юрба старалася висадити в повітря судовий будинок. Щоби охоронити мурина перед пімстою юрби, мусіли його вивезти автом до іншої вязниці.

НЮЙОРК, ПАТ. Ексцеси, які вчора вдалося опанувати в Селбивіл, повторилися нині ще сильніше. Великі відділи поліції, що її змобілізував ґубернатор міліції, не всилі були вдержати юрби, яка облягала судовий будинок. Юрба вдерлася до середини, здемолювала уладження, потім облила нафтою та підпалила. Юрба заняла грізну поставу навіть супроти вогневої сторожі, перешкоджувала їй в гашенні вогню. Весь судовий будинок згорів. Ґубернатор завізвав 500 вояків національної ґвардії. Досі не опанували положення. Військові стежі ходять по місті, юрба шаліє на вулицях, падуть оклики та револьверові стріли. Побоюються, що прийде до погрому муринів.

—o—

Розрив недавної приязни.

Перед торговельним сенатом варшавського окружного суду відбувся сенсаційний процес, в якому місто Варшава домагається уневажнення умови з місцевим електричним підприємством, що у 85 прц. находиться в руках французьких і 15 прц. німецьких капіталістів. Управа м. Варшави зажадала перед мериторичним розглядом справи негайного заняття всього рухомого і нерухомого майна підприємства, що представляє вартість 600 міліонів зол

Французький амбасадор у Варшаві надармо старався не допустити до цього процесу. Польський уряд виходить із становища, що справа не підлягає зовсім компетенції французького посольства, тільки виключно польського судівництва. Розправа закінчилася присудом, на основі якого підприємство візьме місто в свою управу, а французів усунуть із управи.

—o—

Інавґураційний концерт Львівської Фільгармонії.

Заповнена саля Великого Театру, настрій публики, який панує на добрих концертах зробили, що можна сподіватися дальшого гарного розвитку львівської Фільгармонії. Інавґураційний концерт пройшов під орудою дириґента В. Бердяєва. Бердяєв вміє в лагідний спосіб опанувати орхестру своєю волею. Може часами надто сентиментальний, але що програма обіймала твори славянської музики, то міг собі на це позволити. Під оглядом динамічних ефектів, головно фразування веде орхестру цікаво. Можна було відчувати деякі недотягнення в ґрупах дутих інструментів, що певно зникне при дальших виступах. Програма зложена зручно, твори контрастували своїм характером та засобами виразовости. Симфонічна поема Ружицького „Ангеллі" пастелевими барвами передавала містичну ідею драми. Орхестра ілюструє реалістично цілу ґаму почувань зломаної та знову збунтованої душі. „Суїта" на малу орхестру Стравінського впровадила слухачів у веселий настрій. Твір цей, музичний смілий дотеп, але у знаменитій формі. Слухаючи його маємо враження, якби нас хтось бавив оповіданням про якусь жартівливу авантюру. Рiжні нові звукові несподіванки ділають на слухачів, а буря оплесків свідчила, що відношення публики до „нової музики" змінилось. Ми є свідками радикальної стилістичної переміни у музиці. Переміна та потягає за собою не тільки відмінне значіння поодиноких чинників музичної техніки, але передовсім вимагає цілком іншого внутрішнього сприймання слухача.

Солістом концерту був відомий уже добре львівській публиці піяніст І. Унгар. Зміст його гри це туга, великий сум, розпука, пригноблення та мрії про ліпше; ці всі почування належить по му найти у творах Шопена. Ніяке зорове вражіння не може відірвати цього артиста від його внутрішньої концентрації; заслуханий у світ тонів дає нам гру таку удуховлену, що деякі недотягнення чисто технічної натури мусимо йому забути. Програму закінчила V. „Симфонія" Двожака дуже мельодійна та ритмічно богата.

І. Пшиймова.

історика Володимира Антоновича (с. 170) й економіста Костянтина Воблого (с. 307) як росіян. Сподіємося, що цю помилку справить автор у другому виданні цієї праці, яке вже заповідається. (Таке явище у нас неможливе, щоб наклад обємистої наукової праці вичерпався за час одного року).

Наприкінці своїх уваг не можу поминути мовчанкою кінцевого слова автора, яке є дисонансом до його строго наукової праці. Автор неначе старається згармонізувати висновки своєї праці з одною хвилевою політичною коньюктурою, при чому для „джерельного" обґрунтування цього післяслова наводить цитат із публіцистичної статті відомого польського письменника Болеслава Пруса (Ґловацького). На мою думку ця цитатова прикраса зовсім зайва при кінці наукової праці, як також сентиментальний висновок автора про право батьківщини (Heimatrecht) німців у Польщі за їх чесну працю в цьому краю. Строго науковий висновок із праці д-ра Ліка був би ось такий: Зайшлі до Польщі і на опановані нею українсько-білорусько-литовські землі німці причинилися дуже багато до її культурного, економічного й великодержавного розвитку, але попри те ці німці, відірвані від свого рідного ґрунту, винародовлялися масово (й далі винародовляються — можна додати на маргінесі цього висновку) з користю для державного народу.

Д-р Микола Андрусяк.

Перед появою бібліотечного закону.

Шкільництво перед соймовою комісією.

ВАРШАВА, 20. 12. ПАТ. Буджетова комісія сойму радила нині далі над буджетом міністерства освіти. Міністр заявив, що високий рівень дискусії принесе успіхи. Уряд шукає форм, які вможливили би ввести в життя бібліотечний закон без обтяжування самоуправи новими видатками. Відповідаючи посолці Мілені Рудницькій міністр заявив, що до утраквістичних шкіл ходить польських дітей не 2 прц., але 16.7 прц. у полудневосхідних воєвідствах. Українські шкільні підручники подешевіють в найкоротшому часі. Щоби підвести їх рівень міністр покликав спеціяльну комісію, в склад якої ввійдуть українці і поляки. Міністр признає, що в останньому часі атмосфера на просторі південно-східних воєвідств покращала і тому у шкільництві буде можна направити помилки в українській справі.

Останні рішення уряду не мають на меті ослаблювати господарського значіння Львова. Навпаки! Створення хліборобського ліцею в Дублянах і ліцею лісового промислу матиме позитивні наслідки для господарського розвитку Львова.

Міністр ствердив, що тепер не ходить до школи 587.000 дітей. Цього року зросло число дітей на 30.000, нових шкіл на 489. В найближчім році число дітей зросте коло 90.000. Від висліду шкільної данини міністр узалежнює призначування нових учителів. Цього року призначено 2 міліони на будову народніх шкіл.

По промові референта посла Стровського буджет принято з поправками референта.

Найближче засідання комісії відбудеться аж по святах

Торговельний договір між СССР. і Францією.

МОСКВА, 20. 12. ПАТ. В Москві оголошено текст французько-большевицького торговельного протоколу, який підписали в дні 9. грудня ц. р. у Москві французький міністр Маршандо і комісар закордонної торговлі Розенгольц. Протокол передбачує, що в найближчому часі обі держави вестимуть переговори з метою заключити торговельний договір, який заступить тимчасовий торговельний договір з 11. січня ц. р. Новий договір має вирішити такі справи:

1) Франція має признати СССР відповідні кредити, за які большевики закуплять товарі у Франції.

2) Коли нового договору не заключать до 1. січня 1935. р, тоді тимчасовий договір з 11. січня ц. р. буде обовязувати аж до часу, доки не підпишуть нового договору. Одночасно французький уряд уділить експортові кредитових ґарантій.

ЩЕ ДВА СМЕРТНІ ПРИСУДИ.

МОСКВА, ПАТ. У самарській окрузі засудили на смерть 2 терористів, обвинувачених у вбивстві двох членів союзу комун. молоді.

Арештували колишнього президента.

НЮ ЙОРК, 20. 19. ПАТ. На домагання ґенерального консуля Куби поліція арештувала колишнього президента республики Куби, члена уряду Машади, ґен. Альберта Гереру. На вістку про домагання консуля Куби Герера поїхав до американського уряду. По дорозі самохід перекинувся і Герера тяжко ранений. Не зважаючи на те, уряд приказав арештувати його і передати урядові Куби

ПЕРШІ АНГЛІЙСЬКІ ВОЯКИ В САРБРІКЕНІ.

САРБРІКЕН, ПАТ. Прийшов тут перший відділ 150 англійських вояків і їх зараз відіслали до касарень.

Весна в зимі.

З Льондону повідомляють, що зима цього року в Англії лагідніша як на Рівері. У грудні ц. р. впало в Англії більше дощу, як у травні, червні та липні разом. Поля зеленіються, хлібороби виганяють худобу на пашу. В огородах цвитуть рожі й інші цвіти. На базарі можна дістати свіжий аґрест, капусту і т. д. і то не з інспектів, а з городів і з поля. Дощі спричинили повені в ріжних околицях

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— У Тегерані згоріла фабрика сірників. Причина пожежі невідома.

— Ком. Літвінов вернувся до Москви.

— Військовий відділ зі Швеції виїхав нині вечором до басейну Сари. Перед відїздом король перевів перегляд відділу.

— Вже в березні 1935. р. відбудеться перед судом присяглих у містечку Екс-Ан-Прованс розправа проти трьох спільників вбивства короля Олександра і мін. Барту.

— У Парижі відбудеться з початком січня 1935. р. великий процес проти 34ох осіб за шпигунство.

— У французькім Мароку поліція перевела масові арештування серед комуністів за аґітацію проти Франції між тубильцями.

— Ірляндський парлямент приняв 51 голосами проти 36 проєкт закону про громадянство Ірляндії.

НОВИНКИ

— **Бувші учениці, імосці, учительки і інші громадянки шліть на ярмарок Кружка Р. Ш. ім. Ганни Барвінок, Львів, Мохнацького 12 до дня 31. грудня ц. р. дріб, дичину, набіл, печиво або гроші, а дохід з ярмарку поможе удержати давню Вашу школу ім. Т. Шевченка у Львові, якою опікується Кружок. Старшина Кружка** ім. Ганни Барвінок. 2-2

— **З огляду на виставу „Ой, не ходи Грицю",** що відбудеться у салі театру Ріжнородностей в суботу 22. ц. м., виклад д-ра М. Драгана про імпресіонізм, заповіджений на цей день перенесений на другу суботу.

— **Від посла Дм. Великановича** дістаємо до поміщення отсі рядки: Дійшло до мого відома, що наші установи в Турці н. С. створили комітет для відсвяткування мого 50-ліття в дні 27. ц. м. Тому, що в нинішніх важких часах годі мені погодитися з фактом поношення матеріяльних жертв, а й тому, що моя скромна особа за мала до збирання прилюдних признань, — я приневолений відмовитись від цієї почести і просити представників установ та Достойних Ініціяторів вибачення за мою відмову. — Жертви, які мали бути зроблені на ту ціль, прохаю передати місцевій українській захоронці. — **Дмитро Великанович,** посол. — Варшава, дня 17. грудня 1934 р.

— **З Берези Картуської** випустили по трьох тижнях побуту побуту на волю молодого поета й б. редактора „Вістей", п. Богдана Кравцева зі Львова. До Станиславова повернув з Берези п. Осип Грицуляк, увільнений перед кількома днями.

— **Новий польський часопис** зачне виходити на днях у Львові заходом воєвідської ради партії ББ. Часопис п. н. „Нові Часи" буде редаґувати д-р Вацлав Мейбавм, колишній редактор „Слова Польского", ендецького й опісля санаційного. Головою видавничого комітету є посол з ББ, Вілям Горжица.

— **Дальша обнижка ціни нафти.** Згідно з постановою міністерства внутрішніх справ львівський магістрат обнизив з днем 20. грудня ціну нафти в роздрібній продажі на 38 сотиків за 1 літру. За побирання вищої ціни передбачена грився до 3.000 зол. або арешт до 6 тижнів.

— **Нові ціни хліба.** Організація пекарських майстрів у Львові повідомляє, що з днем 21. грудня обовязують такі ціни хліба (в роздрібній продажі): 1 кґ. хліба з житньої темної муки 24 сот., 1 кґ. хліба з житньої 65 проц. муки 28 с.; 1 кґ. хліба з житньої 55 проц. муки, т. зв. люксусового 33 с., 1 кґ. пшенично-житнього хліба (на дріжджах) 38 с.

— **Військова служба вчительських кандидатів.** Міністр військових справ на внесення міністра освіти розпорядив пересунути новобранцям категорії А учням 4-го курсу вчительських семинарій, речинець військової служби до 1. жовтня 1935 р. Хто з кінцем шкільного року 1934-35 предложить свідоцтво переходу на 5. курс семинарії, одержить автоматичне пересунення речинця військової служби до 1. липня 1936 р. Цей розпорядок стоїть у звязку зі ступневою ліквідацією вчительських семинарій.

— **Будова вселюдних шкіл.** З фондів Т-ва піддержки будови вселюдних шкіл вибудовано, як подають польські газети, 1.485 шкільних саль, в яких побирає науку коло 90.000 дітей. Сума признаних субвенцій і позичок переходить 2,520.000 зол. Школи будуються переважно в корінній Польщі, а саме: в окрузі краківській 517 шкіл, познанській 53, варшавській 165, виленській 166, люблинській 200, львівській 218 і волинській 182 шкіл.

— **Вибори до львівської лікарської палати.** Дня 16. ц. м. відбулися вибори до ради окружної лікарської палати у Львові. Вибрані д-ри: Ф. Бардах (Львів), Г. Беґляйтер (Львів), Г. Боднар (Перемишль), Т. Бурачинський (Львів), С. Бін (Львів), С. Хмура (Винники), Е. Даманський (Львів), Е. Ельстер (Львів), Т. Фалькевич (Львів), Л. Ексельбірт (Львів), К. Фліс (Рудки), Л. Ґорчинський (Борислав), Л. Гершель (Тернопіль), Р. Гінце (Ряшів), С. Калиневич (Коломия), І. Кохай (Станиславів), З. Котірс (Львів), В. Крайсберґ (Дрогобич), М. Кжижановський (Львів), Т. Марціняк (Львів), С. Майзельс (Львів), С. Мосор (Самбір), І. Мостович (Бережани), М. Музика (Львів), В. Новіцький (Львів), І. Ноц (Львів), С. Островський (Львів), Р. Папе (Львів), А. Пелех (Сокаль), І. Пенер (Львів), А. Погорецький (Львів), З. Радецький (Яричів Малий), А. Равський (Стрий), Л. Сальпетер (Львів), І. Зон (Перемишль), М. Шнац (Ярослав), Б. Стронський (Львів), Т. Валіхевич (Львів), М. Васунґ (Золочів), Л. Венґжиновський (Львів), І. Зелінський (Львів) та 22 заступників членів ради. Рада уконституується в половині лютого.

— **Львівська хроніка.** З мешкання гр. Вісньовецького при пл. Домбровського ч. 1 вкрадено срібну заставу вартости 3.000 зол. — Суд присяжних засудив 22-літню кравчиню Симу Шайнінґер за комуністичну аґітацію на 7 літ вязниці. — Суд засудив на 8 місяців вязниці шофера Ів. Гайдукевича, що на Академічній площі переїхав на смерть старшу жінку. — Наймичка Мих. Кохановська вкрала своєму господареві Мих. Сярчинському (при вул. св. Михаїла 22) 16 зол. і втікла.

— **Батько уневинений від закиду замордування сина.** Дня 12. VII. 1933 р. помер у львівському шпиталі Степан Савицький, 4-літній синок Дениса Савицького, господаря з Городиславич, повіт Бібрка. „Добрий сусід" доніс поліції, що малий Степан помер через побиття попереднього дня його власним батьком. Дня 29. листопада м. р. відбулася розправа перед окружним судом у Львові, де засудили Діонізія Савицького за злочин з арт. 230 § 2 на кару 3-літньої вязниці. Обжалований вніс апеляцію і 20. ц. м. відбулася апеляційна розправа у Львові, на якій після переведення всіх доказів, які подала оборона трибунал у складі: суддів Янушевського, Хмельовського і Квасіка скасував присуд І. суду і звільнив Савицького від вини і кари. Обжаловував прок. Єжевський, боронив д-р Лев Ганкевич.

— **За обікражу товарового ваґону.** Перед стрийським окружним судом як виїздовим у Сколім відбулася карна розправа проти шістьох людей зі Синевідська Вижного, які 14. жовтня ц. р. розбили на стації угорський ваґон, з якого викрали 300 кґ. сушених сливок і 160 літрів угорського вина загальної вартости 1.500 зол. і брали участь в розпродажі цього вантажу. Засуджено Дригонюка і Янишина по рокові безоглядної вязниці, а Булика, Мицика, Ґрінберґа і Шилу по 6 міс. з попшиненням на 4 роки.

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: *„ПОМСТА"*, комедія на 3 дії А. Фредра.

Відновили цю одну з найславніших польських комедій — або як деякі польські критики впевняють найкращу—у 100-літні її роковини. Неодин твір, як деякі столітні старці, дійшовши до такого віку, відмолоджується. Кажуть, що Фредра не могли розуміти у романтичній добі, що вся була настроєна на боєву трагедію, а не на ідилічну комедію. Та що в ній такого, щоб розуміти її нині?

Дивимося на цю сварку двох шляхетських кавалерд як на фарсу і хочемо якнайбільше сміятись. Правила гри тут ті самі, що в Моліра. Можна або створити типи, що навіть своєю карикатурністю нагадують живих людей, або перетворити все у барвисту гротеску. Львівська ювилейна вистава застрягла наполовині. Модерна декорація сварилась із ролями у класичному стилі, а гротескова гра не завсіди зливалась гармонійно із класично старосвітським розміром вірша. Важко було зрозуміти, чому впр. сцену бійки між двома ворожими домами тільки „маркували" пересуваючи її за куліси.

Найбільша біда, коли глядачі на салі пригадують собі таку пєсу з давніми великими артистами, що створили недосяжні креації. Так було і тут. Великий актор Бялошинський не почував себе добре в ролі Мільчка; Страхоцький не переконав нікого в останній дії, що вмирає затроєний; молода пара закоханих була ідеально шабльонова, як накручені ляльки.

Ще один приклад старої правди: легше сто разів повторити, що якийсь твір — безсмертний, ніж зробити з нього виставу цікаву для сучасних.

м. р.

З кіна.

КІНО „МАРУСЕНЬКА": „ТОРЕАДОР І ЖІНКИ". Ревія „Веселе шаління".

Фільма ця зроблена на те, щоб показати нам двічі бій з биком на мексиканській арені. Правда: в ролі тореадора не виступає якийсь відомий матадор, тільки відомий кіновий артист Джордж Рафт, що грає дуже добре гангстерів та авантюристів. Так заступлена роля відбирає нам останню дрібку ілюзії, що побачимо справжнє змагання тореадора з биком, хоч ця бійка нас зовсім не захоплює і хоча всі наші симпатії стоять на боці бідної звірини. У цьому досить невибагливому товаристві має теж свою (і то першорядну) ролю сальоновий лев Адольф Менжу, що віджив уже на ролі джентельменів-бандитів. Фільма виглядає так, якби мала з 10 літ і памятала ще кращі його часи. Краще від тореадорів і бандитів танцює тут невідома досі артистка Францес Дрейк.

Ревія кіна „Марусенька" має добрі скетчі, танці і кілька веселих куплетів.

З дороги життя.

Коли ще звірі говорили...

Хтонебудь любить почести і ранги, згадує зі зворушенням добу покійної Австрії. Згадаю і я ті часи. Було це давно, дуже давно, коли ще світова війна почалась і ще звірі говорили!

Який далекий і приємний спомин! Іще досі люди співають про ці часи:

А небіжка добра була,
Хоч сварку любила,
Всіх манила, всіх горнула,
Всіх благословила.
Обіцяла всім корону,
Щиротеплу раду,
А в годині свого скону
Обернулась взаду.

Бо мала одну слабість старенька. Розділювала щедро титули й відзначення. Наплодила всяких ратів та видумала відзначень сила-силенна. Був один місяць у зимі, коли ті відзначення сипалися як з рога Амальтеї, а то й спадали, як дощ.

Того року, коли президентом міністрів був Ексцеленція Цігенбок, зійшлася Рада, щоб роздати заслуженим для держави людям титули й відзначення. Іменували 1234 гофратів, 2345 регірунгсратів, 3456 кайзерратів, 4567 бавратів, 5678 бавратів, 6789 шульратів і 13 тисяч інших ратів.

Коли стали роздавати відзначення, щось стукнуло об двері, а коли вони відчинилися, вступив до кімнати гарний каштановатий коник.

— Чого кінь тут хоче? — спитав сухо президент Цігенбок.

— Належиться мені відзначення — відповів коник спокійно — я внук тої, що носила на собі начального вожда цісарсько-королівських збройних сил.

Справа була користно полагоджена.

За деякий час явилася корова з тим самим доматанням; мовляв, її урядова офиційльна партія безсердечно доїть.

Вкінці зявився осел.

— Чого тут осел хоче? — крикнув гнівно президент міністрів.

— Я прийшов просити відзначення — вікнув смирно осел.

— За що?

— Бо я перший підписав австрійську воєнну позичку.

І мусіли відзначити всіх кандидатів наветато во і надпрограмово. Чим це все скінчилось — знаємо.

Тиберій Горобець.

З нових видань.

Василь Софронів: ЛИПНЕВА ОТРУТА. Оповідання. Львів 1935. Ст. 128.

Книжка В. Софронова — великий крок уперед у розвитку скромного й тихого молодого автора, що розкинув досі чимало своїх нарисів у пресі, видавши досі тільки одну збірку. Великий вплив на його уяву мала остання війна; він завертав до неї як до резервуару сюжетів, але картини оживлені ним нагадували більше спомини, розсіяні записки, ніж новелі. В. Софронів увесь закоханий у півтонах, нюансах і так наче6 лякався занадто оповідної історії. Він і не дуже журився про ту оповідну нитку, тим то його нариси мали трошечки сіренький тон, інколи дуже приємний, але на тлі якого важко було відріжнити авторське обличчя.

Гадаємо, що переклади, які робив Софронів із Меріме і Мопасана розбудили в ньому смак до анекдоти у розумінні фабули і вагу стиснення. Саме під їх впливом міг він перейти ту повільну еволюцію, яка характеризує талант дозрілий до свідомости своїх засобів. Остання збірка Софронова є доказом такої ледви помітної, а все ж рішучої еволюції. Автор, що визволяється від своїх особистих переживань і перелетних вражінь на те, щоб звернути більшу увагу на барвисті, цікаві конфлікти — йде за одною з найважливіших девіз реалістичної французької школи, в якій мистцем став Фльобер, незворушний жрець пристрастей, змальовуваних і відтворюваних із холодним поглядом глядача. Такий мистець каже замовкати своїм зворушенням, щоб вони виступили тим сильніше у душі читача.

„Липнева отрута" дає кілька оповідань зовсім ріжного сюжету і тону. Є тут погідний гумор прихильного людям ironіста, що стежить за порухами закоханих чи тільки спрагнених кохання сердець, є трішечки примхуватої фантазії, що так часто переплітає справжні трагедії з карикатурними ситуаціями буденної хроніки, є і наскрізь драматичний тон, що межує з жахом. Читач нелегко зорієнтується, в якому сюжеті і тоні проявляється найближча серцю автора характеристична риса його таланту. Він підпорядковується вимогам самого сюжету і забуває про те, що сам почуває в обличчі такої то картини.

8 новель — майже кожна в іншій тонації. Тут сензація, наче фрагмент з кримінальної повісти, там сільський образок, якби із школи Мартовича і Черемшини, сполука сарказму з ліричними акордами. І саме цей перехід від теми до теми проявляє одну із найкращих прикмет новеліста, що не хоче нудити своїх читачів своїми власними переживаннями, що хоч і найближчі йому не завсіди вистачають на матеріял для новелі. У парі з цим іде обережність, з якою автор ставиться до питань, що мимохіть виринають при цій чи іншій картині. Чим складніше таке питання, тим більше збентежливо обходить його автор, відчуваючи влучно, що найважше письменникові ставати фільософом.

В. Софронів бореться ще за свій літературний шлях у тому розумінні, що не поєднав своїх індивідуальних духових потреб із сюжетами. Сюжети це покищо для нього притока перевірювати свої сили, насолоджуватись несподіванками образів і стилю. А це інколи більше, ніж самовпевнено знати, яким ідеям хоче автор підпорядкувати свої теми і свій матеріял. Маємо враження, що автор найкраще почувається у тих новелях, де може забарвити їх кількома краплинами іронічної рефлексії і легкого, напів стриманого зворушення. Не треба і додавати, що книжку його читаємо легко та приємно так, якби сам найбільше дбав про ці два враження.

м. р.

Дописи.

ТУРКА н. С.

В 66-ліття „Просвіти". В неділю 2. 12. було запровіджено на Службі Божій у місцевій церкві, що 8. 12 в год. 8.30 відбудеться в тій же церкві традиційна Служба Божа на інтенцію Т-ва „Просвіти" і його живучих членів, а також парастас за померших членів. Згідно з цим відбулася в суботу 8. 12. в год. 8.30 Служба Божа й парастас, що їх відправив голова філії „Просвіти" о. Іван Федевич. Підчас Служби Божої співав гарно місцевий мішаний хор „Просвіти" під батутою А. Горечка. З жалем треба зазначити, що на Сл. Божій бракувало місцевої української інтелігенції, особливож тих осіб, які вже зі становища свого національно-репрезентативного обовязку в місті й повіті повинні булиб бути тоді в церкві. Ще більше вражало, що того самого дня на загальні збори „Польсько-Української Згоди" йшло багато українців наче магомедани до Мекки...

СТРИЯ.

Свято в честь Митрополита Шептицького в католицькій гімназії. Дістав я запрошення 13. грудня в день імени Митрополита, якого ім'я носить католицька гімназія, на академію, уладжену учнями тої школи у власній домівці. Йдучи на це свято, думав я, що застану скромну імпрезу, бож школа істнує щойно три місяці — а знав я з оповідання учителів, які питали при вступнім іспиті, що кандидати до тої школи прийшли із малим знанням: деякі слабонько вміли читати й писати. І якаж велика несподіванка стрінула мене! Учні виконали цілу програму у всіх точках своїми силами, направду гарно. Вступне слово Лопянецького, виголошене сміло, річево й інтелігентно, реферат Мельника про життя й діяльність Митрополита, довший, переданий з памяти, був зовсім поправний, декламації віддані із зрозумінням — хори направду майже по мистецьки відспівані. Найгарніше деклямував Болеста довгий вірш Лепкого „На Святоюрській Горі". Він з таким чуттям і зрозумінням віддав зміст і патріотичні моменти, що викликав сльози в очах слухачів. З хоральних точок підвести треба пісню „Витай, нині, Архиерею!" і католицький гимн. Оба ті твори відспівав хор під проводом проф. Котовича так прегарно, що й найкращий хор не міг би їх ліпше виконати. Тому слушно слухачі нагородили учнів бурею оплесків, за що мусіла молодь відспівати цілу низку пісень. Свято закінчив управитель п. Яцкевич Яків. Він вказав учням на особу Митрополита, післаного нам у часі найбільшого лихоліття Провидінням, на провідника й оборонця всіх українців, на його горячу любов до українського народу і велів його наслідувати. Йдучи його слідами, діждемось перемоги правди. Мила несподіванка спонукала о. Цурковського піднести заслуги п. Яцкевича як управителя катол. гімназії. Він вказав на його муравлину працю і свою промову закінчив словами: „Клонимо голови перед його працею і вірою, що довела до розбудови школи на 600 учнів". Присутні гості вислали в концерту телеграму з чолобитнею до Митрополита. — Одинока цього типу школа у нас дуже нині потрібна, тому повинна найти більше зрозуміння принайменше у духовенства. Та хоч на її розбудову Ординаріят горячо поручив від кожної церкви пересилати лепту 10 зол. річно, та хоч і переведено збіркову акцію по чарці зерна, та хоч великим накладом труду і коштів вислано тисячі летючок, то — як довідуюся — все те принесло до дня 1. грудня цього 519 зол. Сума та не покриває навіть порторій і чеків, не кажучи вже про друк. Тому треба би виказати більше доброї волі, щоб таку коневчну установу конче удержати й розбудувати.

Учасник.

СПОРТ.

КОМУНІКАТ ЛЬВІВСЬКОГО РЕФЕРАТУ.

Анкета спорт. товариств Львівщини відбудеться дня 23. ц. м. в год. 17-ій у домівці УСС-у (Руська 3/І.) Товариствам, що вирівняли всі грошеві залеглости, прислуговує право вислати по двох делегатів.

З ДІЯЛЬНОСТИ ФІЛІЇ К. Л. К. У ВОРОХТІ.

IV. Загальні Збори Філії К. Л. К. у Ворохті відбулися 18 м. м. На зборах промовляли на тему „Спорт і виховання характеру" студент прав Роман Дмитерко і Василь Мочеряк. Філія обєднує тепер 50 членів і за час 3-літнього свого існування вспіла перевести кільканадцять добре зорганізованих лещ. змагань і гонів, а минулої зими мала навіть короткий час норвежського тренера, що вчив лещ. скоків. Новий Виділ Філії Заг. Збори вибрали через акламацію в такому складі: голова — Мочеряк Василь, заст. голови — Бойчук Микола, секретар — Дмитерко Роман, справник — Ткачук Олекса і господар — Попович Іван.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Денис Лукіянович: СПІВЕЦЬ ГУЦУЛЬСЬКИХ ГІР ЮРІЙ ФЕДЬКОВИЧ. Львів, 1934. Стор. 31. ф. 16°.

Д-р Володимир Лисий: ЗАКОН ПРО ВІДДОВЖЕННЯ СЕЛЯНСТВА з поясненнями. Львів 1934. Накладом „Громади" у Львові. Стор 84, ф. мала 16-о.

Улас Самчук: МАРІЯ. Хроніка одного життя. Львів, 1934. Накладом Івана Тиктора. Стор. 144, ф. 16°.

Микола Угрин-Безгрішний: ЛИЦАРІ „ЗАЛІЗНОЇ ОСТРОГИ". Песа з життя У. С. С. у трьох діях. Ювилейне видання 1914—1934. Рогатин, 1934. Стор. 64 ф. 16°.

ЖУРНАЛИ.

НАЗУСТРІЧ, ч. 24. Двотижневик. Література, мистецтво, наука, громадське життя. Львів 15. XII. 1934. Ціна 50 гр. Зміст: Л. Бурачинська: Відродини народньої ноші. А. Курдидик: Візія. Гліб Лазаревський: Коли Грушевський працював найкраще. Іван Цурковський: Сфінс Тургенева — Марко Вовчок. І. Тургенев: Досить. Роман Голіян: З вражінь передетної птиці. Молода німецька поезія. Герберт Беме: Лянгемарк. Ганс Шварц: Марієнбург. Арета: Очі. Віктор Гюго: Ватерльо (перекл. С. Гординський) Иосиф Стадник: З останніх днів Рубчакової. Галина Лященко: Гості. Люїджі Бонтемпеллі: Манастир мовчанки (Переклав о. б.) М. Рудницький; З фабрики У. З. Е. Моріс Метерлінк: Наші сни й будуччина. Наші співаки серед чужих. Замітки й рецензії. Конкурс для наших читачів Летіло 40 сорок...

УКРАЇНСЬКЕ ЮНАЦТВО. Львів, грудень 1934 Ч. 12. Р. II.

ЖІНОЧА ДОЛЯ, часопис для українського жіноцтва, Коломия, 15. грудня 1934 Ч. 24. Р. X.

ЖІНОЧА ВОЛЯ, Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля" для сільського жіноцтва. Коломия, 1934. Ч. 24. Р. III.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ, Львів, січень 1935. Р. XIV. ч. 1.

ПРАКТИЧНИЙ ПОРАДНИК, ілюстрований двотижневик. Львів, 15 грудня 1934. Ч. 1. Р. I.

„TURYSTA W POLSCE." № 2. R. I. Warszawa, grudzień 1934.

PŁOMYK, tygodnik, dla dzieci i młodzieży. Warszawa 17. grudnia 1934. № 18. P. XIX.

PŁOMYCZEK, tygodnik dla młodszych dzieci. Warszawa 17. grudnia 1934. № 18. P. 19.

НОТИ.

Яр. Смеречанський: „ЧЕРВОНА КАЛИНА", нар. пісня на міш. хор і „ЧОРНІ ХМАРИ НАЛІТАЮТЬ" нар. пісня на міш. хор.

Яр. Смеречанський: НАРОДНІ ПІСНІ з репертуару У. С. С. на міш. хор.

Український народе! Памятай, що від Тебе залежить національна свідомість наших братів на далекому Сході і Заході, тому шли датки і дарові книжки на адресу Т-ва „Просвіта у Львові.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Кооператива „Український Театр" Театр „Заграва".

Львів. Театр „Ріжнородностей":

Субота, 22. XII. год. 7·30 веч. „Ой не ходи Грицю".

Неділя, 23. XII. год. 3·30 поп. „Ой не ходи Грицю".

Неділя, 23. XII. год. 7·30 веч. „Святе полуня".

Великий Міський Театр.

Пятниця, 21. XII. нечинний з причини ген. проби „Пасторалки".

Субота, 22. XII. год. 7·30 веч. „Пасторалка" Л. Шілера. Премієра.

Театр Ріжнородностей.

Пятниця, 21. XII. год. 7·30 веч. „Блудний боксер".

Кіна.

АДРІЯ: „На паризькому бруку" та „Маска облуди".

АПОЛЬО: „Каріока" (Дольорес дель Ріо).

АТЛЯНТИК. „Весняний вальс" (муз. Штравса) і Льорель і Гарді.

ВАНДА: „Д-р Джекил і мистер Гайд", „Бунт у Шангаю".

ГРАЖИНА: „Маскарада".

КАСІНО. „Погоня за тінею" (реж. Ван Дайка).

КОЛІСЕЙ: „Кохання без слів", ревія „Огляд пробоєвиків".

КОПЕРНИК: „Весняна парада" (Франціска Гааль).

МАРУСЕНЬКА: „Тореадор і жінки" (Ад. Менжу), ревія „Веселе шаління".

МІРАЖ: „Моя мрія то ти" (Ліліян Гарвей).

МУЗА: „Пімста пана Ікс".

ПАЛЯС: „Революція сміху" (в гол. ролі Шерлі Темпл).

ПАН: „Королева Христина" (Ґрета Ґарбо).

ПАСАЖ: „Невидний чоловік" і ревія.

РАЙ: „Життя Генриха VIII".

СВІТ: „Пісня пісень", „Година з тобою".

СОНЦЕ: „Син джунглів".

СТИЛЕВЕ: „Її високість прачка" і ревія.

УТІХА: „Дольорес — жінка смерти" та ревія.

ХИМЕРА: „Пісня козака" (Джозе Мохіка).

Закордонне радіо.

Пятниця, 21. грудня 1934

Відень (506,8) 12·00 Концерт, 17·30 Солісти (муз. сп.), 20·00 „Фердинанд с" оп. Шмідта. **Берно** (325,4) 18·20 Нім. авд.: СССР. Чорне Море — Кавказ (із гр. пл.). **Прага** (420,2) 12·35 Сальон. музика, **Пост Парізієн** (312,8) 13·05 Пісоньки, 21·15 „Фальос" оп. Шульца, **Париж** (1645) 19·30 Поезії, 21·00 „Трагальдабас" ком. А. Вакерія. **Данціг** (230,2) 17·30 Форт. музика **Барсельона** (393,5) 19·00 Фортепян, **Мадрид** (274) 23·05 Концерт піяністів, **Рига** (514,6) 19·05 „Країна усміху" арії та пісні з оп. Легара. **Берлін** (356,7) 12·00 Трубна орх., 17·40 Спів (Кадерле, бас) 22·20 Три гими Р. Штраса, **Гайльсберг** (291) 16·00 Концерт, 21·00 „Дас Хрістлайн" оп. Пфіцнера. **Кельн** (455,9) 17·50 Коляди (діт. хор). **Мінхен** (405,4) 17·50 Суч. пісні, 19·15 „Пори року" орат. Гайдна, **Будапешт** (550,5) 12·05 Сальон. муз. 18·15 Форт., 22·30 Циг. музика. **Міляно** (368,6) 21·00 Симф. концерт, **Рим** (420,8) 16·00 Академія св. Сесилії, скрипка, 20·45 „Корневільські дзвони" оп. Плянкета.

Субота, 22. грудня 1934.

Відень (506,8) 16·00 Концерт, 18·25 Нар. пісоньки, 19·15 Концерт хору Вінер Зенгер Кнабен, **Братислава** (298,8) 17·20 Слов. нар. пісні, 19·55 „Король волоцюг" оп. Фрімля, **Кошиці** (259,1) 11·05 Військ. орх., 17·20 Слов. пісні, 18·00 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 11·05 Сальон. музика, 15·55 Дуети на скр. та форт., 19·30 Нар. пісні, **Прага II.** (249,2) 14·30 Спів, **Париж** (1648) 21·00 „Лякме" оп. Деліďеса **Мадрид** (274) 19·20 Симфонія ч. 9. Бетовена, **Рига** (514,6) 17·10 „Різдво" вок. дуети, **Франкфурт** (251) 20·15 „Голяндець-скиталець" оп. Р. Вагнера, **Кельн** (455,9) 19·00 Камер. музика, 19·30 Нар. пісні, **Мінхен** (405,4) 20·10 Оп. музика, **Будапешт** (550,5) 17·25 Вок. концерт, 22·00 Циг. музика, **Міляно** (368,6) 13·30 Орх., 17·10 Танкова музика, **Рим** (420,8) 22·00 Скрипка.

Львівське радіо.

Пятниця, 21. грудня 1934.

6·45 Гейнал, 6·50 7·08, 7·23 Ран. музика з гр. пл., 6·52 Руханка, 7·15 Ран. денник, 7·35 Хвилина господинь, 7·50, 22·40 Реклям. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метерольоґ. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10, 13·05 Концерт, 12·45 Чим є сусп. обезпечення для жінок, 13·00 Полудн. денник, 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Легка музика, пісоньки, 16·45 Авд. для хорих. концерт, 17·15 Макс Регер: Сміт трiо А-моль оп. 71, 17·50 Огляд періодиків, 18·00 Поліфонія щоденного життя та музика галасу, 18·10 Культ. й мист. життя Львова, 18·15 Концерт із циклю: Бетовенові сонати, 18·45 У столиці шахів, 19·00, 19·20 Легка музика, 19·40 Актуальна гутірка, 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Як провести свята, 20·05 Муз. гутірка, 20·15 Симф. концерт; у перерві: як працюємо, 22·50 Рецитації ред. пісень. 23·05 Танк. музика.

Субота, 22. грудня 1934

6·45 Раніший авд., 7·50, 22·00 Реклям. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольоґічні вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Концерт, 13·00 Полудн. денник, 13·05 По одній пісоньці в гр. пл., 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Найновіші гр. пл., 16·30 Театр Уяви: Свят Вечір пана Скупаря" для дітей, 17·00 Японські пісні в супр. форт., 17·20 Форт. твори, 17·50 Трохи краси — або стіл і вікно, 18·00 Наші книжки, 18·10 Сільва реоум, 18·15 Соната Ґ-дур оп. 13 на скр. і форт., 18·45 Репортаж із СССР, 19·00 Англ. ревелерси з гр. пл., 19·20 Глибоке (міста й містечка), 19·30 Гр. пл. (твори Зарицького та Желенського), 19·50, 19·56, Спорт. вістки, 20·00 Легка музика, вес. попольоги, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт орх., спів, 21·45 Люіс Сінклер і ам. повість, 22·15 Розвязання муз. загадки, 22·35, 23·05 Муз. репортаж, 23·00 Комунікати, 22·35, 24·00 Сальон. й танк. музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр у Львові у приватних оборотах 5·28 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·77, Париж 34·93·50, Берлін 212·90, Цюріх 171·59, Голяндія 358·20, Прага 22·12·50, Італія 45·35, Нюйорк кабель 5·29·50 і 5/8, Нюйорк чеки 5·29·50.

Золото: Доляри 8·91—8·93, Франки фр. 34·30—34·60 Дукати 81·50—82·00, Корони 36·20—36·50, Рублі 45·50—46·30.

Срібло: Корони 0·32, рублі 1·25, фльорени 0·75.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 20. грудня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів
1 кг. масла десерового	2·60 зол.
1 л. молока	0·17 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	3·90—4·00 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло, молоко і сметану вдержана, на яйця знижкова.

Маслосоюз повідомляє, що в грудні ц. р. платить до відкликання своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Б. Гловацького 23):

Курочки молоді	I. кл.	за 1 кг.	0·93 зол.
Когутики мол.	I. „	„	0·85 „
Качки	I. „	„	0·85 „
Пантарки	I. „	„	1·— „

Індиків і гусей не приймає. Також не приймає курей, качок і пантарок II. кл.

ОПОВІСТКИ.

Загальний Збір філії Т-ва Просвіта в Самборі відбудеться в дні 26. грудня 1934 р. в годині 10-тій передполуднем у салі Т-ва Бесіда. До участи будуть допущені тільки ті фізичні члени і делегати таких Читалень, які заплатили членську вкладку до матірнього Т-ва і до філії до 1934 року включно. Виділ.

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . зол. 0·35
„ одношпальтовий в тексті і новинках „ 0·60
„ „ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0·15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . зол. 480·—
„ „ 1/2 . . . . . 250·—
„ „ 1/4 . . . . . 130·—
„ „ 1/8 . . . . . 70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.